

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MELCHIOR WATHELET
esitatud 2. aprillil 2014¹

Kohtuasi C-345/13

**Karen Millen Fashions Ltd
versus Dunnes Stores,
Dunnes Stores (Limerick) Ltd**

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Supreme Court (Iirimaa))

Intellektuaal- ja tööstusomand — Ühenduse registreerimata disainilahenduse eristatavuse hindamine —
Tõendamiskoormis

1. Supreme Court'i (Iirimaa) esitatud eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määrust (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta² (edaspidi „määrus nr 6/2002“).

2. Eelotsusetaotlus esitati menetluses, mille Karen Millen Fashions Ltd (edaspidi „KMF“) algatas Dunnes Stores ja Dunnes Stores (Limerick) Ltd (edaspidi koos „Dunnes“) vastu eesmärgiga, et viimati nimetatud pooltel keelataks kasutada disainilahendusi, mille omanik ta enda väitel on.

I. Õiguslik raamistik

A. TRIPS-leping

3. Intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping (edaspidi „TRIPS-leping“) on esitatud 15. aprillil 1994 Marrakechis alla kirjutatud ja nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsusega 94/800/EÜ, mis käsitleb Euroopa Ühenduse nimel sõlmitavaid tema pädevusse kuuluvaid küsimusi puudutavaid kokkuleppeid, mis saavutati mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay voorus (1986–1994), heaks kiidetud Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) asutamislepingu lisas 1 C.³

4. Kõnealuse lepingu II jao „Intellektuaalomandi õiguste kättesaadavust, ulatust ja kasutamist käsitlevad standardid“ 4. osa „Tööstusdisainilahendused“ artikkel 25 „Kaitsevõimelisus“ sätestab:

„1. Liikmed peavad kindlustama iseseisvalt loodud uudsete või originaalsete tööstusdisainilahenduste kaitse. Liikmed võivad sätestada, et tööstusdisainilahendused ei ole uudsed või originaalsed, kui nad oluliselt ei erine tuntud lahendustest või tuntud lahenduste tunnuste kombinatsioonidest. Liikmed võivad sätestada, et selline kaitse ei laiene tööstusdisainilahendustele, mis tulenevad peamiselt tehnilistest või funktsionaalsetest kaalutlustest.“

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — EÜT 2002, L 3, lk 1; ELT eriväljaanne 13/27, lk 142.

3 — EÜT L 336, lk 1.

[...]"

B. Määrus nr 6/2002

5. Määruse nr 6/2002 põhjendustes 9, 14, 16, 17, 19 ja 25 on märgitud:

„(9) Käesoleva määruse sisulised disainilahenduse õiguse sätted tuleks viia kooskõlla direktiivi 98/71/EMÜ vastavate sätetega.

[...]

(14) Disainilahenduse eripärasuse kindlakstegemisel tuleks aluseks võtta, kas disainilahendust vaatleva informeeritud kasutaja üldmulje erineb selgelt muljest, mille talle jätavad olemasolevad disainilahendused, võttes seejuures arvesse toote laadi, millele disainilahendust kohaldatakse või milles see sisaldub, ning eelkõige tööstusharu, kuhu see kuulub, ja disainilahenduse loonud autori vabadusastet.

[...]

(16) Nendest tööstusharudest osa toodab arvukalt disainilahendusi sageli lühikese turustuseaga toodete jaoks, mille puhul eeliseks on kaitse ilma registreerimisformaalsuste kohustuseta ning kaitse kestus on vähem oluline. Teiselt poolt on tööstusharusid, kes tagatava suurema õiguskindluse tõttu eelistavad registreerimist ning kellel on tarvis pikema kestusega kaitset, mis vastaks nende toodete kavandatavale turustuseale.

(17) Seepärast on tarvis kaht liiki kaitset: üht, lühiajalist, registreerimata disainilahenduse jaoks ja teist, pikemaajalist, registreeritud disainilahenduse jaoks.

[...]

(19) Disainilahendus tuleks ühenduse disainilahenduseks tunnistada vaid juhul, kui see on uudne ning teiste disainilahendustega võrreldes eristatav.

[...]

(25) Need tööstusharud, kus toodetakse lühikese aja jooksul suures koguses disainilahendusi, mille kasutusaeg võib olla lühike ning millest vaid mõningaid rakendatakse kaubanduslikul eesmärgil, saavad kasu ühenduse registreerimata disainilahenduse kasutamisest. Lisaks sellele on tarvis nimetatud tööstusharude jaoks hõlbustada ühenduse registreeritud disainilahenduse saamist. Selle vajaduse rahuldaks võimalus koondada ühte taotlusesse mitu disainilahendust. Õiguste teostamise, litsentsimise, asjaõiguste, sundtäitmise, maksejõuetusmenetluse, loobumise, uuendamise, üleandmise, avaldamise edasilükkamise või kehtetuks tunnistamise puhul võib koondtaotluses sisalduvaid disainilahendusi siiski käsitada ka eraldi.”

6. Määruse nr 6/2002 artikkel 1 sätestab:

„1. Käesolevas määruses sätestatud tingimustele vastavat disainilahendust nimetatakse edaspidi „ühenduse disainilahenduseks”.

2. Disainilahendust kaitstakse kui:

a) „ühenduse registreerimata disainilahendust”, kui see on käesolevas määruses sätestatud viisil avalikkusele kättesaadavaks tehtud;

[...]"

7. Määruse nr 6/2001 artikli 4 lõige 1 sätestab, et disainilahendust kaitstakse ühenduse disainilahendusena juhul, kui see on uudne ja eristatav.

8. Määruse artikkel 5 näeb ette:

„1. Disainilahendus loetakse uudseks, kui identset disainilahendust ei ole tehtud avalikkusele kättesaadavaks:

- a) ühenduse registreerimata disainilahenduse puhul enne kuupäeva, mil disainilahendus, millele kaitset taotletakse, esimest korda avalikkusele kättesaadavaks tehti;
- b) ühenduse registreeritud disainilahenduse puhul enne kuupäeva, mil esitati selle disainilahenduse registreerimise taotlus, millele kaitset taotletakse, või kui nõutakse prioriteeti, enne prioriteedikuupäeva.

2. Disainilahendused loetakse identseks, kui nende omadused erinevad vaid ebaoluliste üksikasjade poolest.”

9. Sama määruse artikkel 6 sätestab:

„1. Disainilahendus loetakse eristatavaks, kui vastava ala asjatundja üldmulje sellest erineb kõikide nende disainilahenduste jäetud üldmuljest, mis on avalikkusele kättesaadavaks tehtud:

- a) ühenduse registreerimata disainilahenduse puhul enne kuupäeva, mil disainilahendus, millele kaitset taotletakse, esimest korda avalikkusele kättesaadavaks tehti;
- b) ühenduse registreeritud disainilahenduse puhul enne kuupäeva, mil esitati selle disainilahenduse registreerimise taotlus, millele kaitset taotletakse, või kui nõutakse prioriteeti, enne prioriteedikuupäeva.

2. Eristatavuse hindamisel võetakse arvesse autori vabadusastet disainilahenduse väljatöötamise käigus.”

10. Määruse nr 6/2002 artikkel 11 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Disainilahendust, mis vastab 1. jao tingimustele, kaitstakse ühenduse registreerimata disainilahendusena kolme aasta jooksul alates kuupäevast, mil disainilahendus ühenduses esimest korda avalikkusele kättesaadavaks tehti.

2. Disainilahendus loetakse lõike 1 tähenduses ühenduses avalikkusele kättesaadavaks tehtuks, kui see on trükis avaldatud, näitusele esitatud, seda on kasutatud kaubavahetuses või see on muul viisil avalikustatud sellisel viisil, et ühenduses tegutsevad asjaomase sektori ringkonnad pidid mõistliku ootuse kohaselt sellest tavapärase majandustegevuse käigus teada saama. Disainilahendust ei loeta siiski avalikkusele kättesaadavaks tehtuks, kui see on üksnes avalikustatud kolmandale isikule, kelle puhul kehtib otsene või kaudne konfidentsiaalsusnõue.”

11. Kõnealuse määruse artiklis 19 on sätestatud:

„1. Ühenduse registreeritud disainilahendus annab selle omanikule ainuõiguse kasutada disainilahendust ning takistada kolmandat isikut seda loata kasutamast. Nimetatud kasutamiseks loetakse eelkõige sellise toote valmistamist, pakkumist, turustamist, importi, ekspordi või kasutamist või nendel eesmärkidel sellise toote säilitamist, milles disainilahendus sisaldub või mille puhul seda on kasutatud.

2. Seevastu ühenduse registreerimata disainilahendus annab selle omanikule õiguse takistada lõikes 1 nimetatud toiminguid üksnes juhul, kui vaidlusalune kasutus hõlmab kaitstud disainilahenduse kopeerimist.

Vaidlusalust kasutust ei loeta kaitstud disainilahenduse kopeerimiseks, kui kasutatava disainilahenduse on sõltumatult loonud autor, kelle puhul on alust arvata, et ta ei tea omaniku poolt avalikuks tehtud disainilahendusest.

[...]"

12. Viimaks, selle määruse artikkel 85 „Kehtivuse presumptsioon – põhjendamine” sätestab:

„1. Ühenduse registreeritud disainilahenduse rikkumise või rikkumise ohuga seotud hagi menetlemisel eeldab ühenduse disainilahenduste kohus ühenduse disainilahenduse kehtivust. Kehtivuse võib vaidlustada üksnes kehtetuks tunnistamist nõudva vastuhagiga. Väidet ühenduse disainilahenduse kehtetuse kohta võib, kui see ei ole esitatud vastuhagis, siiski arvesse võtta juhul, kui kostja väidab, et ühenduse disainilahenduse võiks kehtetuks tunnistada talle kuuluvatest artikli 25 lõike 1 punkti d kohase varasema siseriikliku disainilahenduse õigustest tulenevalt.

2. Ühenduse registreerimata disainilahenduse õiguste rikkumist või rikkumise ohtu käsitlevate hagide menetlemisel eeldab ühenduse disainilahenduste kohus ühenduse disainilahenduse kehtivust, kui õiguste omanik esitab tõendid artikli 11 tingimuste täitmise kohta ning selgitab, millest tuleneb talle kuuluva ühenduse disainilahenduse eristatavus. Kostja võib selle kehtivuse siiski vaidlustada kaebusega või vastuhagiga, milles nõutakse kehtetuks tunnistamist.”

II. Põhikohtuasja asjaolud

13. KMF on Inglise õiguse alusel asutatud äriühing, mis toodab ja müüb naiste rõivaid.

14. Dunnes on suur jaemüügikontsern Iirimaal, mis muu hulgas müüb naiste rõivaid.

15. KMF töötas 2005. aastal välja ja pani Iirimaal müüki triibulise särgi (sinist värvi versiooni ja pruuni värvi versiooni) ja musta kootud topi (edaspidi „KMF-i rõivad”).

16. Dunnes'i esindajad ostsid KMF-i rõivaste eksemplarid ühest viimati nimetatud äriühingu Iirimaa kauplustest. Seejärel tootis Dunnes väljaspool Iirimaad nende rõivaste koopiaid ja pani need oma Iirimaa poodides müüki 2006. aasta lõpus.

17. Väites, et ta on kõnealuseid rõivaid puudutava ühenduse registreerimata disainilahenduste omanik, esitas KMF 2. jaanuaril 2007 High Court'i hagi, millega ta nõudis eelkõige, et Dunnes'il keelataks nende disainilahenduste kasutamine, ning kahju hüvitamist.

18. High Court rahuldab selle hagi.

19. Dunnes esitas selle High Court'i otsuse peale apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtusse.

20. See kohus märgib, et Dunnes ei vaidle vastu sellele, et ta kopeeris KMF-i rõivad, ja möönab, et ühenduse registreerimata disainilahendused, mille omanik KMF väidab end olevat, on uudsed.

21. Eelotsusetaotlusest nähtub aga, et Dunnes vaidlustab selle, et KMF on ühenduse registreerimata disainilahenduse omanik iga KMF-i rõiva puhul, põhjendusel, et, esiteks, need rõivad ei ole määruse nr 6/2002 tähenduses eristatavad, ja teiseks, et sellest määrusest tulenevalt peab KMF tõendama faktiliselt, et need rõivad on eristatavad.

22. Neil asjaoludel otsustas Supreme Court menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule kaks eelotsuse küsimust.

III. Eelotsusetaotlus ja menetlus Euroopa Kohtus

23. Supreme Court otsustas 6. juuni 2013. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 24. juunil 2013, seega menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 alusel järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas arvestades sellise disainilahenduse eristatavust, mille kohta väidetakse, et see on [määruse nr 6/2002] tähenduses kaitstud ühenduse registreerimata disainilahendusena, tuleb vastava ala asjatundja üldmuljet sellest määruse artikli 6 tähenduses mõista erinevusena üldmuljest, mille sellisele asjatundjale on jätnud

a) mis tahes varem avalikkusele kättesaadavaks tehtud terviklik disainilahendus või

b) mitme varasema sedalaadi disainilahenduse tuntud omaduste mis tahes kombinatsioon?

2. Kas ühenduse disainilahenduste kohus peab eeldama ühenduse registreerimata disainilahenduse kehtivust [määruse nr 6/2002] artikli 85 lõike 2 tähenduses, kui disainilahenduse õiguste omanik vaid selgitab, millest tuleneb talle kuuluva ühenduse disainilahenduse eristatavus, või on õiguste omanik kohustatud tõendama, et disainilahendus on määruse artikli 6 tähenduses eristatav?”

24. KMF, Dunnes, Ühendkuningriigi valitsus ja Euroopa Komisjon esitasid oma kirjalikud seisukohad.

25. Menetluse kirjaliku osa lõpus leidis Euroopa Kohus, et tal on piisavalt teavet, et lahendada asi ilma kohtuistungita (vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 76 lõikele 2).

IV. Analüüs

A. Esimene eelotsuse küsimus

26. Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 6/2002 artiklit 6 tuleb tõlgendada nii, et selleks, et disainilahendust saaks pidada eristatavaks, peab asjatundja üldmulje sellest olema erinev üldmuljest, mille talle on jätnud mõni varasem disainilahendus üksikult võetuna või mitme varem avalikkusele kättesaadavaks tehtud disainilahenduse osade kombinatsioon.

27. Nagu Dunnes võtab kokku oma kirjalikes seisukohtades, on olukorras, kui oleks näiteks olemas kolm varasemat disainilahendust (X, Y ja Z), küsimuse eesmärk määrata kindlaks, kas asjaomane disainilahendus on eristatav, kuna asjatundja üldmulje sellest erineb üldmuljest, mis talle jäetavad varasemad disainilahendused X, Y ja Z ükshaaval võetuna, või ei ole see eristatav, kuna teatud osad disainilahendustest X, Y ja Z (nagu üks triip, kude või õmblus, värvikombinatsioon) ühiselt vaadelduna tekitavad üldmulje, mis ei erine asjaomase disainilahenduse jäetud üldmuljest.

28. Seda viimast võimalust toetab üksnes Dunnes. KMF, Ühendkuningriigi valitsus ja komisjon leiavad, et valida tuleks esimene võimalus.

29. Oma väite põhistamiseks tugineb Dunnes esiteks määruse nr 6/2002 põhjendustele 14 ja 19 ja teiseks TRIPS-lepingu artiklile 25.

30. On tõsi, et põhjenduses 14 on sätestatud, et „[d]isainilahenduse eripärasuse kindlakstegemisel tuleks aluseks võtta, kas disainilahendust vaatleva informeeritud kasutaja üldmulje erineb selgelt muljest, mille talle jätavad *olemasolevad* disainilahendused.”⁴

31. Lisaks ei ole tähtsusetu see, et kõnealuses sõnastuses võib täheldada niisugust eristatavuse käsitust, mis on lähedane TRIPS-lepingu artikliga 25 lubatud käsitusest, kuna selles lepingus on sätestatud, et lepingu pooled „võivad sätestada, et tööstusdisainilahendused ei ole uudsed või originaalsed, kui nad oluliselt ei erine tuntud lahendustest või *tuntud lahenduste tunnuste kombinatsioonidest*.”⁵

32. Siiski ei saa need kaks asjaolu olla määruse nr 6/2002 artikli 6 tõlgendamisel määrava tähtsusega.

33. Esiteks, kuigi määruse põhjendus 14 viitab „olemasolevatele disainilahendustele”, tuleb nentida, et seda mõistet ei ole kasutatud kõnealuse määruse artiklites.

34. Mis puudutab sama määruse põhjendust 19, siis selles on piirdutud märkusega, et „[d]isainilahendus tuleks ühenduse disainilahenduseks tunnistada vaid juhul, kui see on uudne ning teiste disainilahendustega võrreldes eristatav”. Seega ei näe ma, kuidas see põhjendus võiks viidata arusaamale, et asjaomast disainilahendust tuleb võrrelda mitme disainilahenduse tunnuste kogumiga.

35. Vastupidi, kuigi selles põhjenduses on viidatud mitmele disainilahendusele, täpsustades, et disainilahendus tuleks ühenduse disainilahenduseks tunnistada vaid juhul, „kui see on uudne ning *teiste disainilahendustega võrreldes* eristatav”⁶, tundub mulle, et see viide eeldab võrdlust eraldiseisvate ja terviklikuna vaadeldavate disainilahendustega, mitte nõnda määratletud disainilahenduste teatud konkreetsete või üksikute tunnustega.

36. Teiseks, ainus TRIPS-lepingu artikliga 25 seatud kohustus on see, et tuleb ette näha iseseisvalt loodud uudsete või originaalsete tööstusdisainilahenduste kaitse süsteem. See kohustus tuleneb kindlas kõneviisis verbidest „peavad kindlustama”.

37. Selle artikli edasine osa, milles sisaldub viide „tuntud lahenduste tunnuste kombinatsioon[ile]”, väljendab seevastu üksnes *võimalust*, mille osas on lepingu pooltele jäetud kaalutlusõigus.⁷

38. Nendest kaalutlustest sõltumatult tundub mulle, et määruse nr 6/2002 artikli 6 sõnastusega on igal juhul nõutud, et määrataks kindlaks üks või mitu varasemat disainilahendust, mida saaks võrrelda asjaomase disainilahendusega.

4 — Kohtujuristi kursiiv.

5 — Kohtujuristi kursiiv.

6 — Kohtujuristi kursiiv.

7 — Selle artikli kohta kirjutab G. Tritton: „[a]s emphasised above, the first sentence of the Article is mandatory whereas the second and third sentences are optional. [...] The effect of the above is that Member States are permitted a considerable degree of latitude as to requirements for protection of industrial designs” (Tritton, G., *Intellectual Property in Europe*, 3. trükk, Sweet & Maxwell, London, 2008, nr 5-006).

39. Olenemata keeleversioonist, tuleb asjaomase disainilahenduse eristatavust võrrelda üheainsa teise disainilahendusega (näiteks saksakeelses versioonis⁸), mitme disainilahendusega (näiteks hollandikeelses versioonis⁹) või siis võimaliku disainilahenduste hulgaga (hispaania-¹⁰, inglise-¹¹, prantsuse-¹² või itaaliakeelses versioonis¹³).

40. Mitte ükski nendest versioonidest ei luba minu arvates aga teatud kindlate tunnuste võtmist ühelt või mitmelt varasemalt disainilahenduselt, et teha neist teoreetiline võrdlusobjekt, st selline, mida tegelikkuses sellisel kujul olemas ei ole.

41. Nagu ma eespool märkisin määruse nr 6/2002 põhjenduse 19 kohta, siis kuigi selle määruse artikli 6 teatud keeleversioonidest (mida komisjon kvalifitseerib „neutraalsetena“), võib aru saada, et nõutud on *kõikide* disainilahendustega võrdlemist, eeldab see viide minu arvates võrdlust täpselt määratletud artiklitega.

42. Mitte miski selle artikli sõnastuses ei luba minu arvates tagantjärele ja konkreetse asja tarvis segada omavahel varem kindlaksmääratud disainilahenduste teatud eritunnuseid.

43. Seega nõustun tõlgendusega, mida toetavad KMF, Ühendkuningriigi valitsus ja komisjon, ning mille kohaselt selleks, et disainilahendust võiks pidada eristatavaks, peab asjatundja üldmulje sellest disainilahendusest erinema üldmuljest, mille talle jätab üks (või mitu) varasem(at) disainilahendus(t) üksikult võetuna, ja mitte mitme varem avalikkusele kättesaadavaks tehtud disainilahenduse osade kombinatsioon.

44. See tõlgendus on minu arvates kooskõlas ka Euroopa Kohtu praktikas kasutatud lähenemisviisiga disainilahenduse eristatavuse kindlaksmääramise kohta.

45. Nimelt leidis Euroopa Kohus vähemalt kahel korral, et „kui võimalik, võrdleb [asjatundja] asjaomaseid disainilahendusi otseselt“.¹⁴

46. Tõsi küll, Euroopa Kohus pidas vajalikuks täpsustada, et ei saa välistada, „et niisugune võrdlemine ei ole asjaomases valdkonnas teostatav või tavapärane eelkõige eriliste asjaolude või nende omaduste tõttu, mis on asjaomaste disainilahendustega kujutatavatel kaupadel“.¹⁵

47. Euroopa Kohus lisis samuti, et ei saanud asuda seisukohale, et liidu seadusandja kavatses piirata võimalike disainilahenduste hindamist nende otsese võrdlemisega, kuna määruses nr 6/2002 ei ole vastavat täpset viidet.¹⁶

48. Siiski ilmneb nendest kohtuotsustest, et kuigi kaudne võrdlus võib puudutada *mälestust* kindlatest disainilahendustest, ei saa see igal juhul puudutada mitme disainilahenduse erinevate tunnuste kogumit.

8 — „Ein Geschmacksmuster hat Eigenart, wenn sich der Gesamteindruck, den es beim informierten Benutzer hervorruft, von dem Gesamteindruck unterscheidet, den ein anderes Geschmacksmuster bei diesem Benutzer hervorruft, das der Öffentlichkeit zugänglich gemacht worden ist, und zwar.“ Kohtujuristi kursiiv.

9 — „[D]e algemene indruk die bij die gebruiker wordt gewekt door modellen die voor het publiek beschikbaar zijn gesteld.“ Kohtujuristi kursiiv.

10 — „[L]a impresión general producida por cualquier otro dibujoo modelo que haya sido hecho público.“ Kohtujuristi kursiiv.

11 — „[T]he overall impression produced on such a user by any design which has been made available to the public.“ Kohtujuristi kursiiv.

12 — „[L]’impression globale qu’il produit sur l’utilisateur averti diffère de celle que produit sur un tel utilisateur tout dessin ou modèle qui a été divulgué au public.“ Kohtujuristi kursiiv.

13 — „[I]mpressione generale suscitata in tale utilizzatore da qualsiasi disegno o modello che sia stato divulgato al pubblico.“ Kohtujuristi kursiiv.

14 — Kohtuotsus PepsiCo vs. Grupo Promer Mon Graphic (C-281/10 P, EU:C:2011:679, punkt 55). Vt selle kohta ka kohtuotsus Neuman jt vs. José Manuel Baena Grupo (liidetud kohtuasjad C-101/11 P ja C-102/11 P, EU:C:2012:641, punkt 54).

15 — Kohtuotsus PepsiCo vs. Grupo Promer Mon Graphic (EU:C:2011:679, punkt 55). Vt selle kohta ka kohtuotsus Neuman jt vs. José Manuel Baena Grupo (EU:C:2012:641, punkt 54).

16 — Kohtuotsused PepsiCo vs. Grupo Promer Mon Graphic (EU:C:2011:679, punkt 57) ja Neuman jt vs. José Manuel Baena Grupo (EU:C:2012:641, punkt 56).

49. Nimelt, nagu kohtujurist Mengozzi selgitas kohtuasjas *PepsiCo vs. Grupo Promer Mon Graphic* esitatud ettepaneku punktis 49, „ei ütle määrus [...] midagi [selle kohta, kuidas asjatundja vastandatud disainilahendusi võib võrrelda]. Seega võidakse disainilahendusi võrrelda nii kaudselt ja *mälu järgi*, nagu juhtub enamasti kaubamärkide puhul, [...] kui ka otseselt, vaadeldes tooteid üksteise kõrval”.¹⁷

50. Just sellist lähenemisviisi kasutaski Euroopa Kohus, leides esiteks, et Euroopa Liidu Üldkohus ei olnud rikkunud õigusnormi, kuigi ta kasutas „sõnastust, mille kohaselt „ei [mäletaks] asjatundja asjaomastest disainilahendustest jääva üldmulje alusel viimaseid sarnas[tena]”, [siis see] näitab kontekstiväliselt seda, et Üldkohus tugines oma arutluskäigus ebatäiuslikul mälestusel põhineva kaudse võrdluse meetodile”¹⁸, ja teiseks, et „Üldkohus ei rikkunud [...] õigusnormi, kui ta tugines [...] oma põhjenduses üldmuljele, mis asjatundlikule kasutajale kahest kontuurpildist tekkinud ebatäiusliku mälupildi põhjal jä[i]”.¹⁹

51. Sellest tulenevalt, kui võrd võrdluse kaudne iseloom ei viita mitte mitme disainilahenduse eri tunnuste sulamile, vaid võrdlusaluse füüsilisele puudumisele, eeldab otsene võrdlus veelgi enam võrdlust kahe tervikliku disainilahenduse vahel.

52. Üldkohus on seda õigesti kokku võtnud oma kohtuotsuses *Shenzhen Taiden vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Bosch Security Systems (sideseadmed)*²⁰: „[k]una määruse nr 6/2002 artikli 6 lõige 1 viitab asjaomastest disainilahendustest jääva üldmulje erinevusele, siis ei tohi ühenduse disainilahenduse eristatavust uurida mitmesuguste varasemate disainilahenduste spetsiifiliste detailide põhjal.” Vastupidi, „tuleb võrrelda ühelt poolt vaidlustatud ühenduse disainilahendusest jäävat üldmuljet ja teiselt poolt üldmuljet, mis jääb igast varasemast disainilahendusest, millele kehtetuks tunnistamise taotleja võib õiguspäraselt tugineda.”²¹

53. Neid kaalutlusi arvestades leian, et määruse nr 6/2002 artiklit 6 tuleb tõlgendada nii, et selleks, et disainilahendust saaks pidada eristatavaks, peab üldmulje, mille see disainilahendus jätab asjatundjale, olema erinev üldmuljest, mille talle on jätnud üks või mitu varasemat, üksikult ja terviklikuna vaadeldavat disainilahendust, ja mitte varasemate disainilahenduste eri tunnuste segu.

B. Teine eelotsuse küsimus

54. Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas ühenduse disainilahenduste kohus peab tingimata eeldama ühenduse registreerimata disainilahenduse kehtivust määruse nr 6/2002 artikli 85 lõike 2 tähenduses, kui disainilahenduse õiguste omanik vaid selgitab, millest tuleneb talle kuuluva ühenduse disainilahenduse eristatavus, või peab õiguste omanik vastupidi tõendama, et disainilahendus on selle määruse artikli 6 tähenduses eristatav.

55. KMF, Ühendkuningriigi valitsus ja komisjon toetavad esimest võimalust, Dunnes teist võimalust.

56. Eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarviliku vastuse andmiseks tasub minu arvates analüüsida üldiselt määruse nr 6/2002 artikli 85 lõikega 2 kehtestatud kehtivuse presumptsiooni ulatust.

17 — C-281/10 P, EU:C:2011:302. Kohtujuristi kursiiv.

18 — Kohtuotsus *PepsiCo vs. Grupo Promer Mon Graphic* (EU:C:2011:679, punkt 58).

19 — Kohtuotsus *Neuman jt vs. José Manuel Baena Grupo* (EU:C:2012:641, punkt 57).

20 — Kohtuotsus T-153/08, EU:T:2010:248, punkt 23.

21 — Kohtuotsus *Shenzhen Taiden vs. Siseturu Ühtlustamise Amet – Bosch Security Systems (sideseadmed)* (EU:T:2010:248, punkt 24).

57. Kõnealuse määruse artikli 85 pealkiri on „Kehtivuse presumpatsioon – põhjendamine”. Selle lõige 2 näeb ette, et „[ü]henduse registreerimata disainilahenduse õiguste rikkumist või rikkumise ohtu käsitlevate hagide menetlemisel eeldab ühenduse disainilahenduste kohus ühenduse disainilahenduse kehtivust, kui õiguste omanik esitab tõendid artikli 11 tingimuste täitmise kohta ning selgitab, millest tuleneb talle kuuluva ühenduse disainilahenduse eristatavus”. Selles on lisatud, et kostja võib selle kehtivuse vaidlustada kaebusega või vastuhagiga, milles nõutakse kehtetuks tunnistamist.

58. Sellest sättest nähtub, et selleks, et eeldataks disainilahenduse kehtivust, peab selle õiguste omanik esiteks esitama tõendid määruse nr 6/2002 artikli 11 tingimuste täitmise kohta ja teiseks selgitama, millest tuleneb talle kuuluva disainilahenduse eristatavus.

1. Määruse nr 6/2002 artikli 11 tingimuste täitmise tõendamine

59. Selle määruse artikli 11 lõikes 1 on sätestatud, et „[d]isainilahendust, mis vastab 1. jao tingimustele, kaitstakse ühenduse registreerimata disainilahendusena kolme aasta jooksul alates kuupäevast, mil disainilahendus ühenduses esimest korda avalikkusele kättesaadavaks tehti”.

60. Seda avalikustamise tingimust on omakorda täpsustatud sama artikli lõikes 2, mille kohaselt „[d]isainilahendus loetakse [...] ühenduses avalikkusele kättesaadavaks tehtuks, kui see on trükkis avaldatud, näitusele esitatud, seda on kasutatud kaubavahetuses või see on muul viisil avalikustatud sellisel viisil, et ühenduses tegutsevad asjaomase sektori ringkonnad pidid mõistliku ootuse kohaselt sellest tavapärase majandustegevuse käigus teada saama. Disainilahendust ei loeta siiski avalikkusele kättesaadavaks tehtuks, kui see on üksnes avalikustatud kolmandale isikule, kelle puhul kehtib otsene või kaudne konfidentsiaalsusnõue”.

61. Selleks, et asjaomase disainilahenduse suhtes kohaldataks määruse nr 6/2002 artikli 85 lõikega 2 kehtestatud kehtivuse presumpiooni, peab selle disainilahenduse omanik seega kõigepealt tõendama, millal disainilahendus Euroopa Liidus esimest korda avalikkusele kättesaadavaks tehti, arvestades, et see avalikustamine ei saa olla toimunud rohkem kui kolm aastat tagasi (vastasel juhul ei ole disainilahendus enam kaitstud).

62. Dunnes leiab, et kuna määruse nr 6/2002 artikkel 11 viitab selle määruse 1. jao tingimustele, peaks asjaomase disainilahenduse omanik oma disainilahenduse õiguste rikkumist või rikkumise ohtu käsitleva hagi raames peale selle tõendama väidetavalt kaitstud disainilahenduse uudsust ja eristatavust, kuna need tingimused on ette nähtud sama määruse artiklis 4, mis kuulub kõnealuse 1. jao alla.

63. Selline tõlgendus on minu arvates vastuolus määruse nr 6/2002 artikli 85 lõike 2 sõnastusega ja seadusandja eesmärgiga.

64. Esiteks, kui ühenduse registreerimata disainilahenduse omanik peaks tõendama peale oma disainilahenduse avalikkusele kättesaadavaks tegemise kuupäeva ka selle disainilahenduse uudsust ja eristatavust, siis mis kasu oleks määruse nr 6/2002 artikli 85 lõike 2 esimese lause lõpus ette nähtud teisest tingimusest, mille kohaselt disainilahenduse omanik peab „selgita[ma], millest tuleneb talle kuuluva ühenduse disainilahenduse eristatavus”?

65. Lisaks, nagu komisjon märgib asjakohaselt oma kirjalikes seisukohtades: juhul, kui Euroopa Kohus peaks järgima Dunnes'i tõlgendust, peaks ühenduse registreerimata disainilahenduse omanik mitte üksnes tõendama selle uudsust ja eristatavust, vaid ka seda, et kõik määruse nr 6/2002 1. jao tingimused (artikli 4 lõikes 2 nõutav nähtavus, artiklis 8 sätestatud otstarbest tingitud omaduste puudumine või artiklis 9 ette nähtud kooskõla avaliku korra ja kõlblusega) on täidetud.

66. On ilmne, et niisugune tõendamiskoormis ei oleks kooskõlas seadusandja eesmärgiga.

67. Nagu on meenutatud määruse nr 6/2002 põhjenduses 16, „toodab [osa tööstusharusid] arvukalt disainilahendusi sageli lühikese turustuseaga toodete jaoks, mille puhul eeliseks on kaitse ilma registreerimisformaalsuste kohustuseta ning kaitse kestus on vähem oluline. Teiselt poolt on tööstusharusid, kes tagatava suurema õiguskindluse tõttu eelistavad registreerimist ning kellel on tarvis pikema kestusega kaitset, mis vastaks nende toodete kavandatavale turustuseale”. Erinevus nende kahe olukorra vahel põhjendabki vastavalt põhjendusele 17 seda, miks on tarvis selle määrusega ette nähtud kaht liiki kaitset: „üht, lühiajalist, registreerimata disainilahenduse jaoks ja teist, pikemaajalist, registreeritud disainilahenduse jaoks”.

68. Sellest tulenevalt on minu arvates ühenduse registreerimata disainilahenduse kaitse aluseks oleva lihtsuse ja kiiruse eesmärgiga vastuolus, kui niisuguse registreerimata disainilahenduse omanikule, kes soovib esitada disainilahenduse õiguste rikkumisega või rikkumise ohuga seotud hagi, pannakse töendamiskoormis, mida ei panda ühenduse registreeritud disainilahenduse omanikule ja mis läheks kaugemale asjaomase disainilahenduse tuvastamise vajadusest.

69. Nende kahe õiguste omanike kategooria erinevat kohtlemist, mis tuleneb määruse nr 6/2002 artiklist 85, selgitab nimelt üksnes kaitse objekti ja kaitse alguse kindlaksmääramise vajadus.

70. Ehkki need asjaolud on kergesti tuvastatavad registreeritud disainilahenduse puhul – tulenevalt just nimelt registreerimisformaalsusest endast –, siis registreerimata disainilahenduse puhul ei pruugi see nii olla. See eripära seletab asjaolu, et määruse nr 6/2002 artikli 85 lõikele 1 ei ole lisatud mingit tingimust ühenduse registreeritud disainilahenduse kehtivuse presumptsioonile, erinevalt lõikest 2.

71. Teiseks, nõuda, et disainilahenduse õiguste rikkumisega või rikkumise ohuga seotud hagi raames tõendaks disainilahenduse omanik talle kuuluva ühenduse registreerimata disainilahenduse kõiki tunnuseid, läheks vastuollu seadusandja sooviga reguleerida see küsimus ühe ja sama artikliga „*Kehtivuse presumpatsioon – põhjendamine*”²². Selline tõendamise nõue oleks vastuolus presumptsiooni mõiste endaga.

72. Kolmandaks, see tõlgendus muudaks ka suures osas mõttetuks määruse nr 6/2002 artikli 85 lõikega 2 kostjale jäetud võimaluse vaidlustada kehtivus kaebusega või vastuhagiga, milles nõutakse kehtetuks tunnistamist.

73. Nimelt, kui hageja peaks tõendama selle registreerimata disainilahenduse uudsust ja eristatavust, mille omanik ta enda väitel on, peaks ta tegelikult tõendama selle kehtivust. Sellest tulenevalt ei peaks kostja registreerimata disainilahenduse kehtivuse vaidlustamiseks tingimata esitama vastuhagi, milles nõutakse kehtetuks tunnistamist (või esitama vastavat kaebust). Ta võiks vajaduse korral piirduda sellega, et kritiseerib oma vastuses tõendeid, mis hageja oma hagi põhjendamiseks esitab.

74. Lõpetuseks lisan, et kuigi õigusteoorias on seda küsimust vähe käsitletud, on selles toetatud tõlgendust, mille kohaselt ühenduse registreerimata disainilahenduse omaniku töendamiskoormis disainilahenduse õiguste rikkumisega või rikkumise ohuga seotud hagi raames piirdub tema disainilahenduse avalikustamise tõendamisega.²³

22 — Kohtujuristi kursiiv.

23 — Vt eelkõige Stone, D., *European Union Design Law – A Practitioners' Guide*, Oxford University Press, 2012, nr 18.18 ja 18.25; Saez, V. M., „The unregistered Community design”, *European Intellectual Property Review*, 2002, kd 24, nr 12, lk 585–590, eriti lk 589; Otero Lastres, J. M., „Concepto de diseño y requisitos de protección en la nueva ley 20/2003”, *Actas de derecho industrial y derecho de autor*, kd XXIV, Instituto de derecho industrial (Universidad de Santiago de Compostela), Madrid – Barcelona, 2004, lk 54–90, eriti lk 90; Llobregat Hurtado, M.-L., „Régimen jurídico de los dibujos y modelos registrados y no registrados en el Reglamento 6/2002 del Consejo, del 12 de diciembre de 2001, sobre dibujos et modelos comunitarios”, *La marca comunitaria, modelos y dibujos comunitarios. Análisis de la implantación el Tribunal de marcas de Alicante, Estudios de Derecho Judicial*, nr 68, Madrid, 2005, lk 119–198, eriti lk 172 ja 176.

2. Ühenduse registreerimata disainilahenduse omanik peab selgitama, millest tuleneb talle kuuluva disainilahenduse eristatavus

75. Ühenduse registreerimata disainilahenduse kehtivuse presumptsiooni kohaldamiseks määruse nr 6/2002 artikli 85 lõikes 2 ette nähtud teise tingimuse sõnastus on minu arvates täiesti üheselt mõistetav.

76. Esimese tingimusega nõuab seadusandja, et „õiguste omanik esita[ks] tõendid artikli 11 tingimuste täitmise kohta”. Teise tingimusega nõudis ta vaid seda, et õiguste omanik „selgita[ks], millest tuleneb talle kuuluva ühenduse disainilahenduse eristatavus”.

77. On ilmne, et nõudmise tase peab olema erinev, sest muidu ei olnud vajalik kasutada pärast sidesõna „ning” teist tegusõna.

78. Komisjon seletab asjakohaselt oma kirjalikes seisukohtades, et kui hageja selgitab, millest tuleneb talle kuuluva ühenduse disainilahenduse eristatavus, täpsustab ta taotletud kaitse objekti. Seda tehes määratleb ta vaidlustatud disainilahendusega võrdlemise raamistiku ja võimaldab kostjal vajaduse korral sobivalt suunata oma võimalik vastuhagi, milles ta nõuab kehtetuks tunnistamist. See erinevus võrreldes ühenduse registreeritud disainilahenduse omanikuga on taas seletatav registreerimisformaalsuse puudumisega.

79. Lisaks kinnitavad ettevalmistavad materjalid arusaama, et erinevus esiteks avalikustamise tõendamise vajaduse ja teiseks ühenduse registreerimata disainilahenduse eristatavuse pelga selgitamise vahel ei ole juhuslik.

80. Nimelt, kui komisjoni muudetud ettepaneku, mis käsitles nõukogu määrust (EÜ) ühenduse disainilahenduse kohta, artikkel 89 nägi ette, et „ühenduse disainilahenduse omanik peab *õigustama* oma nõuet talle kuuluva ühenduse disainilahenduse eristatavuse kohta”²⁴ selleks, et ta saaks tugineda kehtivuse presumptsioonile; siis Euroopa Parlament tegi ettepaneku, et õiguste omanik „*kirjeldaks üksikasjalikult*, millest tuleneb talle kuuluva ühenduse disainilahenduse eristatavus”.²⁵

81. Ehkki komisjon kasutas seda sõnastust oma uue muudetud ettepaneku mitmes keeleversioonis, mis käsitles nõukogu määrust ühenduse disainilahenduse kohta²⁶, piirdub lõpuks vastu võetud tekst sellega, et nõuab lihtsalt „selgitamist”, millistest tunnustest tuleneb disainilahenduse eristatavus.

82. Neil asjaoludel tundub mulle, et nõue, et ühenduse registreerimata disainilahenduse omanik tõendaks oma disainilahenduse eristatavust, läheks vastuollu seadusandja tahte arenguga, sellisena, nagu seda saab järelada ettevalmistavatest materjalidest ja teksti muutumisest õigusloomeprotsessi jooksul.

83. Sellest tulenevalt olen seisukohal, et ühenduse disainilahenduste kohus peab tingimata eeldama ühenduse registreerimata disainilahenduse kehtivust määruse nr 6/2002 artikli 85 lõike 2 tähenduses, kui disainilahenduse õiguste omanik esiteks tõendab, millal tema disainilahendus esimest korda avalikkusele kättesaadavaks tehti, ja teiseks kui ta selgitab, millistest tunnustest tuleneb talle kuuluva disainilahenduse eristatavus.²⁷

24 — KOM/1999/310/lõplik (EÜT 2000, C 248 E, lk 3). Kohtujuristi kursiiv.

25 — Parlamendi muudatusettepanek 18 (EÜT 2001, C 67, lk 340). Originaaldokumendi kursiiv.

26 — Vt selle kohta prantsuskeelne versioon (EÜT 2001, C 62 E, lk 173).

27 — Vt selle kohta Stone, D., *op. cit.*, nr 18.23 ja 18.25.

V. Ettepanek

84. Kõikidest esitatud kaalutlustest lähtuvalt teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Supreme Court'i esitatud eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määruse (EÜ) nr 6/2002 (ühenduse disainilahenduse kohta) artiklit 6 tuleb tõlgendada nii, et selleks, et disainilahendust saaks pidada eristatavaks, peab üldmulje, mille see disainilahendus jätab asjatundjale, olema erinev üldmuljest, mille talle on jätnud üks või mitu varasemat, üksikult ja terviklikuna vaadeldavat disainilahendust, ja mitte varasemate disainilahenduste eri tunnuste segu.
2. Selleks, et ühenduse disainilahenduste kohus eeldaks ühenduse registreerimata disainilahenduse kehtivust määruse nr 6/2002 artikli 85 lõike 2 tähenduses, peab disainilahenduse õiguste omanik üksnes esiteks tõendama, millal tema disainilahendus esimest korda avalikkusele kättesaadavaks tehti, ja teiseks selgitama, millis(t)est tunnus(t)est tuleneb talle kuuluva disainilahenduse eristatavus.